

КРАТКО УПУТСТВО АУТОРИМА ЗА ПИСАЊЕ РАДОВА

Под истраживањем се подразумева низ процедура усмерених на препознавање истина о питању који се истражује. Да би истраживање било ефикасно, неопходно је добро познавање теме која се истражује.

Истраживања у сестринству се спроводе са циљем да се дође до нових знања, да се унапреди постојећа пракса, да служи едукацији сестара. Свако питање из области сестринског рада може бити тема за истраживање.

ПРАВИЛА ТЕХНИЧКЕ ПРИПРЕМЕ РАДОВА

Радови се припремају на рачунару у програму **Microsoft Office, Word for Windows**.

Приликом писања рада треба користити слова Times New Roman.

Величина фонта (font size) 12, равнање текста Justify.

У наставку је пример Шаблона за припрему радова.

ШАБЛОН

НАСЛОВ РАДА

(центриран, font size 12, болд, сва слова велика, максимално два реда)

Наслов је најчитанији део сваког рада. Наслов треба да буде оригиналан, јасан, прецизан, кратак и информативан. Потребно је да укаже на садржај рада и пружи више информација о њему, да привлачи пажњу и буди интересовање. Наслов се пише без скраћеница и без понављања истих речи.

Петар Петровић¹

(центриран, font size 12, *Italic*)

Апстракт

Сажетак је информативни приказ садржја рада и може садржати од 150 до 500 речи, а потребно је да објасни: циљ рада, коришћене методе истраживања (нпр. преглед доступне литературе, претраживањем електронских база података), најважније резултате и кратке закључке.

¹ Аутор/аутори рада: Име и презиме, звање, институција, е-маил

Сажетак се налази између заглавља, које чини наслов чланка, имена аутора и кључних речи, након којег следи текст чланка.

Треба избегавати коришћење индекса и специјалних симбола и скраћеница и цитирања у сажетку.

Кључне речи налазе се испод сажетка и наводи се до пет кључних речи које најбоље описују садржај чланка.

Увод

Потребно је да рад буде јасан, оригиналан, квалитетан, едукативан. Пожељно је да укаже на нешто ново у односу на постојеће стање. Препоручљиво је рад писати у трећем лицу једнине или множине. Потребно је да рад буде стилски, језички, логички и технички сређен.

Поднаслови се пишу фонтом Times New Roman, величина фонта (font size) 12, болд, центрирано, само прво слово велико.

Скраћенице и акрониме потребно је дефинисати при првом појављивању у тексту рада.

Референце

За потребе испуњења акредитационе форме, потребно је радове писати користећи изворе референци из научних часописа новијег датума, минимум пет референци не старијих од пет година) и проверену стручну литературу.

Табеле

- формирају се у тексту рада.
- назив табеле треба да стоји непосредно изнад табеле.
- нумерацију табела уносити према редоседу њиховог појављивања у раду и уносити их у сам текст рада.
- табела треба да садржи наслов.
- у случају да табела прелази на наредну страницу, преломљени део табеле на наредној страници треба да буде пропраћен заглављем табеле.

Графикони, дендрограми, дијаграми, шеме и слике

- Треба уносити у сам текст рада, а нумерисати их према редоследу њиховог појављивања.
- Треба користити централну постављеност у тексту.

Закључак

Закључак може дати сажети преглед главних резултата рада, без понављања апстракта. Закључак може објаснити значај рада, дати препоруке за даље деловање или предложити даља истраживања.

Литература

- Литература се наводи на крају рада, према изабраном стилу навођења (има их више, треба одабрати један стил и бити доследан у целом раду).
- Референце се наводе у оригиналу (на језику на коме су објављене) у обиму у ком су коришћене/цитиране током писања рада.
- Под једним редним бројем може бити само једна референца.
- Уколико је коришћена/цитирана литература преузета из интернет публикација, после правилно извршеног именовања литературне јединице у загради се мора навести комплетан линк са кога је материјал преузет.

Пример: (доступно на: <https://www.who.int/publications>).

- Литература се наводи у зависности од форме публикације, односно да ли је реч о књизи, научном раду, публикацији објављеној на конференцији.

У медицини и здравственим наукама за стручне и научне радове (посебно за акредитацију едукације, стручних скупова и публикација) најчешће се користе следећи стилови цитирања литературе:

1. Ванкувер стил (најчешћи у медицини)

Ванкувер стил је стандард у већини медицинских часописа и често се тражи у радовима за акредитацију у здравственим установама.

Користе га, на пример:

- International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE)
- многи медицински часописи и електронске базе попут PubMed-a

Основне карактеристике:

- Референце су нумерисане редним бројевима у тексту.
- Број се ставља у заграде или као суперскрипт.
- Литература се на крају рада наводи редоследом појављивања у тексту.

Пример цитирања у тексту:

Стрес на радном месту значајно утиче на ментално здравље медицинских сестара (1).

Пример референце у литератури:

1. Smith J, Brown L. Stress management in nursing practice. *J Clin Nurs.* 2020;29(5):812-820.

2. АПА стил (чест у психологији и психијатрији)

АПА стил користи се у психологији, психијатрији и друштвеним наукама.

Долази из стандарда организације: Америчко психолошко удружење

Карактеристике:

- У тексту се наводи аутор и година.
- Литература се на крају наводи абecedним редом.

Пример у тексту:

Стрес код медицинских сестара је повезан са синдромом сагоревања (Smith, 2020).

Пример референце:

Smith, J., & Brown, L. (2020). Stress management in nursing practice. *Journal of Clinical Nursing*, 29(5), 812–820.

3. Харвард стил

Сличан је АПА стилу, али има нешто другачији формат референци.

Пример у тексту:

(Smith 2020)

Пример референце:

Smith J 2020, *Stress management in nursing practice*, *Journal of Clinical Nursing*, vol. 29, no. 5, pp. 812–820.

4. АМА стил

АМА стил развила је организација:

American Medical Association

Врло је сличан Ванкувер стилу (нумерисане референце) и често се користи у америчким медицинским часописима.

Пример референце:

1. Smith J, Brown L. Stress management in nursing practice. *J Clin Nurs.* 2020;29(5):812-820.

ДОДАТАК

Носиоци научних информација су публикације у којима се информације објављују у изворном или синтетизованом облику. Појава електронских публикација је поједноставила и убрзала процес проналажења литературе.

Примарне публикације су извори првог реда и садрже нове, изворне информације у облику у коме их је аутор написао. Ту спадају:

- Чланци у научним и стручним часописима
- Конгресни материјал, конференцијска саопштења
- Извештаји о научним истраживањима (магистарске, докторске тезе)
- Научна монографија
- Зборници научних скупова.

Секундарне публикације јесу извори другог реда и обично сажимају информације из примарних публикација (библиографије, индексни часописи, библиотечки каталози).

Терцијарне публикације представљају синтезу примарних и секундарних публикација и ту спадају енциклопедије, уџбеници, приручници, водичи и сл.

Постоји више релевантних научних база и портала преко којих се може приступити поузданим медицинским информацијама, научним чланцима, систематским прегледима и клиничким водичима. Ове базе су стандард у медицинским истраживањима и користе се при писању стручних и научних радова.

У наставку су најважнији примери са директним линковима.

Медицинске библиографске базе

PubMed

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>

Најпознатија бесплатна база медицинске литературе коју развија америчка Национална медицинска библиотека. Она омогућава приступ милионима цитата и апстраката из биомедицинских часописа и повезана је са базом МЕДЛИНЕ.

Користи се за:

- проналажење научних чланака
- систематске прегледе
- клиничка истраживања
- радове из медицине, психијатрије, сестринства

Cochrane Collaboration – Cochrane Library

<https://www.cochranelibrary.com>

Ова база садржи систематске прегледе и мета-анализе, које се сматрају највишим нивоом доказа у медицини заснованој на доказима.

Користи се за:

- клиничке препоруке
- анализу ефикасности терапија
- медицину засновану на доказима (ЕБМ)

Elsevier – Scopus

<https://www.scopus.com>

Једна од највећих међународних база научних радова.

Користи се за:

- проналажење цитираних радова
- библиометријску анализу
- праћење цитираности аутора

Clarivate – Web of Science

<https://www.webofscience.com>

Велика мултидисциплинарна база која индексира најутицајније научне часописе.

Користи се за:

- проверу релевантности часописа
- цитираност радова
- академску евалуацију истраживања

Специјализоване базе за медицину и сестринство

CINAHL (Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature)

<https://www.ebsco.com/products/research-databases/cinahl>

Специјализована база за:

- сестринство
- здравствену негу
- јавно здравље

Embase

<https://www.embase.com>

Велика биомедицинска база са посебно добром покривеношћу:

- фармакологије
- клиничких испитивања
- фармаковигиланце.

Клинички водичи и медицинске препоруке

World Health Organization

<https://www.who.int>

Садржи:

- међународне медицинске смернице
- епидемиолошке податке
- здравствене препоруке.

National Institute for Health and Care Excellence

<https://www.nice.org.uk>

Познат по висококвалитетним:

- клиничким водичима
- препорукама за терапију
- стандардима здравствене заштите.

Отворене академске претраживачке платформе

Google Scholar

<https://scholar.google.com>

Омогућава претрагу:

- научних радова
- дисертација
- академских књига.

Националне базе научних радова (Србија)

DOI Serbia – база научних часописа

<https://mkobson.nb.rs/>

- Национални репозиторијум научних часописа Србије.

- Садржи више од 59.000 чланака из 60+ научних часописа у пуном тексту.
- Опен Аццес – радови су доступни без наплате.

КоБСОН – Конзорцијум библиотека Србије

<https://kobson.nb.rs/>

- Најважнији портал за приступ међународним научним базама из Србије.

Медицински научни часописи из Србије и региона Serbian Archives of Medicine

<https://www.srpskiarhiv.rs/>

- Један од најстаријих медицинских часописа у Србији.
- Часопис Српског лекарског друштва.
- Објављује оригиналне научне радове, прегледне радове и клиничке студије.

Medical Research – University of Belgrade

<https://medicalresearch.med.bg.ac.rs/>

- Научни часопис Медицинског факултета у Београду.
- Објављује:
 - оригинална истраживања
 - прегледне радове
 - приказе случаја
 - коментаре и стручне чланке.

Journal of Medical Biochemistry

<https://english.dmbj.org.rs/>

- Часопис Друштва медицинских биохемичара Србије.

Serbian Journal of Experimental and Clinical Research

<https://www.medf.kg.ac.rs/sjecr/>

- Часопис Медицинског факултета у Крагујевцу.
- Индексиран у базама као што су:

Serbian Medical Journal

<https://www.smj.rs/>

- Часопис Лекарске коморе Србије.
- Објављује радове из:
 - медицине
 - стоматологије
 - фармације
 - јавног здравља.

Психијатрија и ментално здравље (Србија) - Психијатрија данас

<https://imh.org.rs/page.php?id=46>

- Научни часопис Института за ментално здравље у Београду.
- Објављује радове из:
 - психијатрије
 - психологије
 - менталног здравља.

Регионални медицински часописи (Балкан)

<https://balkanmedicaljournal.org/>

- Међународни рецензирани часопис који објављује радове из свих области медицине.
- Фокусиран на истраживања из балканских земаља.

СЦИндекс (Српски цитатни индекс)

<https://scindeks.ceon.rs/>

- Најважнија база домаћих научних часописа у Србији.
- Омогућава:
 - цитатну анализу
 - преглед референци
 - претрагу радова из медицине, психологије, фармације и других области

Сестринска реч <https://www.umsts.org/casopis.html>

- Научно-стручни часопис Удружења медицинских сестара и техничара Србије.
- Објављује радове из области здравствене неге, едукације сестара, клиничке праксе и јавног здравља

Нрџак – портал хрватских научних часописа <https://hrcak.srce.hr>

Припремила:
Марија Игњатовић
струковни мастер медицинска сестра